

Loven var noget uklar, da troer jeg, at man har en anden Regjeringshandling, som viser, at den har anseet Møllerne for at have en bestemt og uomtvistelig Ret. Det er nemlig ved Ansættelsen til Matriculen. Vi vide, at en af de souveraine Kongers første Handlinger var den, at ordne en ny Skyldsætning. Den gamle Skyldsætning, som gik ud paa at taxere Jorderne til en vis Værdi, til Mark Sølv og Mark Guld Værdi, var forældet, og derfor udstedtes der under 13de Decbr. 1660 en kongelig Befaling til at oprette en Commission, der skulde forfatte en Matricul for alle faste Eiendomme. Senere blev det bestemt, hvad disse faste Eiendomme skulde være, og var det saaledes: Alger, Eng, Skov, Tiender, enesberettigede eller privilegerede Jifferigaarde, enesberettigede eller privilegerede Færgeløb, privilegerede Broer og dito Møller. Dette blev bestemt ved Frd. 21de Febr. 1682. Heri, synes jeg, ligger en Anerkjendelse af, at Mølleretten er ligesaa vel en fast Eiendom, som de andre nævnte Eiendomme. Møllerne bleve derefter skyldsatte, og blev der givet den Regel for deres Skyldsætning, at det skulde ske efter Bandets Mængde, om det kunde opstemme til alle Aarstider, samt efter Antallet af de Omkringboende, som beqvemt der kunde lade deres Korn formale. Dette bestemtes ved Rescr. af 22de August 1687. Endelig har Regjeringen ogsaa altid senere betragtet Møllerne og Mølleretten som saadanne faste Eiendomme, og har saaledes ogsaa sat Bantkastelse paa dem, ligesom paa andre faste Eiendomme. Denne Erkjendelse af, at de ere faste Eiendomme, er ogsaa fra Regjeringen gaaet over i Folkets Bevidsthed. Det er Noget, som vel ikke behøver nærmere at omtales eller bevises, at det har været saaledes, at man ved Kjøb og Burderinger af Møller altid har gjort Regning paa en bestemt Maling, som man kunde tænke, at Møllen, naar den blev ordentligt drevet, vilde have. Men jeg havde haabet endnu at kunne fremlægge et yderligere Beviis herfor, idet jeg er bleven underrettet om, at et Andragende fra Møllerne i en Egn her i Landet, som snart vil indkomme, bliver forsynet med 4 Herreders Sogneforstanderskabers Underkrifter om, at de anerkjende Møllerne for at være faste Eiend-

omme, og at de ikke ønske, at den Forandring, som er foreslaaet her i Loven, skal foretages. — Man har sammenlignet Mølleneringen med Haandværksnæringen. Det troer jeg, at man paa ingen Maade kan gjøre; thi Haandværkerne kunne jo nedsette sig, saa mange, som det skal være, i een Gade, og, blive de for mange, kunne Nogle flytte til en anden Gade, ligesom ogsaa, naar der er for mange af dem i en Kjøbstad, nogle af dem kunne flytte til en anden Kjøbstad. Men det er jo umuligt for Mølleren at flytte sit store Værk derhen, hvor han muligt kunde opsøge sin Næring. Den Overbeviisning, som jeg er kommen til, vil jeg tage mig den Frihed at bestyrke ved en Mands Autoritet, som i en lang Række af Aar har været i Statens Tjeneste og var en gammel Rentekammermand. Det er nemlig Mandix, som i sin Landvæsensret, efterat have gennemgaaet Lovens 5—11, kommer til følgende Resultat: „Saaledes som disse Artikler nu staae i Loven, maa dog idetvivel Enhver, som svarer Afgift af sin Møllenering, ansees berettiget til at paaataa, at den inden en Mil fra Møllen værende Squatmølle maa nedlægges, og at paaatale, om Nogen paa egen Haand anlægger Møller af Nytt, være sig blot til eget Brug eller til derpaa at male for Andre, førend det er godtgjort, at de allerede i Egnen værende Møller ikke beqvemmeligt kunne besørge Malingen.“ Endvidere siger han: „men førend Rentekammeret indgaaer med Forestilling om Bevilling til nye Møller, pleier det nøiagtigt at lade undersøge og ved Thingsvidner at forlange oplyst, om der virkelig er Mølletrang, det er, at Omegnens Beboere ikke beqvemmeligt kunne faae deres Korn malet paa de omliggende Møller. Uden saadan beviislig Mølletrang kan ikke vantes Bevilling til nye Møllers Opsørelse, end ikke blot til eget Brug.“ (Rentekammerets Skrivelse af 16de Decbr. 1797.).

Men jeg mener tillige, at det er en Uret imod Møllerne, som for dem vilde være ødelæggende. De mange Andragender og Beslagelser, som vi have modtaget fra Mølleierne rundt om i Landet, vidne noksom om, at de ansee en saadan Lov for ødelæggende for dem. Det er blevet sagt af et Par af dette Things ærede Medlemmer, at